Samenvatting

De Archiefwet 2026 treedt op 1 januari 2027 in werking en introduceert nieuwe regels voor duurzaam informatiebeheer, waaronder een verkorting van de overbrengingstermijn van twintig naar tien jaar. Als gevolg hiervan stelt de minister een nieuw Selectiebesluit 2027 vast waarin wordt bepaald welke documenten blijvend of tijdelijk worden bewaard. Dit volgt uit de nieuwe wettelijke eisen zoals beschreven in de nieuwe archiefwet 2026.

Het college wordt verzocht een machtiging te verlenen om aan te sluiten bij dit landelijke Selectiebesluit. Hiermee wordt aangesloten bij een uniforme landelijke aanpak en invulling gegeven aan de verplichtingen uit de Archiefwet 2026. Het besluit heeft tevens betrekking op de gemeenschappelijke regelingen waaraan de gemeente deelneemt.

Aan de ondertekening zijn geen directe financiële consequenties verbonden. Na besluitvorming wordt het machtigingsformulier aan de VNG verzonden. Het Historisch Centrum Limburg (HCL) zal vanuit zijn expertise actief deelnemen aan de consultatie van het Selectiebesluit 2027 en waar nodig een inhoudelijke reactie richting de VNG verzorgen.

1. Beslispunten

1. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) te machtigen om namens de gemeente Maastricht te ontwerpen als bedoeld in artikel 5.1 van de Archiefwet, en aan te bieden aan de algemene rijksarchivaris ter vaststelling ter vaststelling aan te bieden aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
2. Het machtigingsformulier te ondertekenen en vóór 1 november 2026 aan de VNG te retourneren.

Besluit Burgemeester en wethouders d.d. 6 oktober 2026:
Conform.

2. Aanleiding

De Eerste Kamer heeft op 12 mei ingestemd met de Archiefwet 2026. De wet treedt op 1 januari 2027 in werking en beoogt een verbeterd beheer van digitale overheidsinformatie. Uitgangspunt van de nieuwe wet is dat informatie vanaf het moment van ontstaan goed wordt beheerd en duurzaam toegankelijk blijft. De Archiefwet 2026 introduceert onder meer de volgende wijzigingen:

- Overbrenging naar een archiefdienst na 10 jaar in plaats van 20 jaar.
- Meer duidelijkheid over verantwoordelijkheden binnen organisaties.
- Versterkt toezicht, waaronder een meldplicht en mogelijke sancties.
- Extra aandacht voor professionalisering van het vakgebied, waaronder een gemoderniseerde diploma-eis voor archivarissen.

De implementatie van de wet betreft een gezamenlijke opgave voor het Rijk, gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, provincies en waterschappen.

Selectiebesluit 2027

Op 23 juli heeft uw college het verzoek ontvangen aan te sluiten bij het door de minister vast te stellen Selectiebesluit 2027 door ondertekening van het machtigingsformulier. Deze machtiging is noodzakelijk omdat de eerdere machtiging, die gebaseerd was op de oude Archiefwet, komt te vervallen. Daarnaast worden in de Archiefwet 2026 nieuwe bewaartermijnen geïntroduceerd, waardoor een nieuw Selectiebesluit wordt opgesteld.

Op grond van artikel 5.1 van de Archiefwet 2026 bevat een selectiebesluit ten minste:

- een beschrijving van de categorieën documenten waarop het besluit betrekking heeft;
- een opgave van de categorieën documenten die blijvend worden bewaard en de categorieën documenten die tijdelijk worden bewaard gedurende een in het selectiebesluit op te nemen bewaartermijn.

Daarnaast kan voor categorieën tijdelijk te bewaren documenten worden bepaald dat deze op elk moment kunnen worden vernietigd. Het selectiebesluit bevat tevens een motivering van de gehanteerde indeling in categorieën en de daarbij toegepaste waarderingen.
Het selectiebesluit wordt vastgesteld door de minister in overeenstemming met het college dan wel de betreffende gemeenschappelijke regeling of het samenwerkingsverband. Nadere regels over de procedure, inhoud en toepassingsmogelijkheden van selectiebesluiten worden vastgesteld bij algemene maatregel van bestuur.

Gemeenschappelijke regelingen

Het Selectiebesluit heeft gevolgen voor alle overheidsorganen, waaronder gemeenschappelijke regelingen waaraan taken zijn gedelegeerd. Artikel 2.3 van de Archiefwet 2026 bepaalt dat voor documenten van een krachtens gemeenschappelijke regeling ingesteld openbaar lichaam het dagelijks bestuur verantwoordelijk is, overeenkomstig een door het algemeen bestuur vast te stellen verordening.

Daarnaast bepaalt artikel 2.3, derde lid, dat voor documenten van een krachtens gemeenschappelijke regeling ingesteld gemeenschappelijk orgaan de verantwoordelijke overheidsorganen van de deelnemers gezamenlijk verantwoordelijk zijn. Dit betekent dat de centrumregelingen waaraan uw college deelneemt onder de machtiging van uw college vallen en niet zelfstandig richting de minister hoeven te handelen.
Uw college neemt deel aan acht gemeenschappelijke regelingen die tevens een openbaar lichaam zijn en rechtspersoonlijkheid bezitten:

- BsGW;
- Veiligheidsregio;
- Omnibuzz;
- GGD Zuid-Limburg;
- Omgevingsdienst Zuid-Limburg;
- Kredietbank Limburg;
- HCL;
- Gemeenschappelijke Regeling Geul en Maas.

Er zijn geen gemengde dan wel gemeenschappelijke regelingen waarin de raad deelneemt.

3. Beoogd effect

Het aansluiten op het landelijk vast te stellen Selectiebesluit 2027, zodat de gemeente en de onder haar verantwoordelijkheid vallende gemeenschappelijke regelingen beschikken over een rechtsgeldig kader voor de selectie, bewaring en vernietiging van documenten overeenkomstig de eisen van de Archiefwet 2026. Hierdoor wordt een uniforme uitvoering van de archiefwetgeving bevorderd en wordt invulling gegeven aan de wettelijke verantwoordelijkheid voor duurzaam informatiebeheer.

4. Argumenten

1.1 Aansluiting bij het landelijke Selectiebesluit

Door de machtiging te verlenen sluit het college aan bij het door de minister vast te stellen Selectiebesluit 2027. Uit de VNG-brief blijkt dat niet tijdig ondertekenen ertoe leidt dat het college niet aansluit op het landelijke Selectiebesluit. Daarmee ontstaat het risico dat de gemeente een eigen traject moet doorlopen voor de vaststelling van een selectiebesluit.

1.2 Nieuwe Archiefwet vraagt om nieuwe afspraken

De bestaande machtiging vervalt omdat deze gebaseerd is op de Archiefwet 1995. Daarnaast worden in de Archiefwet 2026 nieuwe bewaartermijnen en nieuwe regels voor archiefselectie geïntroduceerd. Een nieuwe machtiging sluit aan op het nieuwe wettelijke kader.

1.3 Uniformiteit binnen de overheid

De implementatie van de Archiefwet 2026 is volgens het ministerie een gezamenlijke landelijke opgave voor gemeenten, provincies, waterschappen en andere overheidsorganisaties. Aansluiten bij één landelijk Selectiebesluit draagt bij aan een uniforme toepassing van bewaartermijnen en waarderingen van documenten.

1.4 Ondersteuning van de wettelijke verantwoordelijkheid

De nieuwe wet legt nadrukkelijk de verantwoordelijkheid bij overheidsorganisaties om informatie vanaf het moment van ontstaan duurzaam toegankelijk te houden. Het selectiebesluit vormt daarbij een essentieel instrument voor het bepalen welke documenten blijvend worden bewaard en welke tijdelijk worden bewaard of vernietigd.

1.5 Voorkomen van uitvoeringslasten

Wanneer gemeenten gezamenlijk aansluiten op een landelijk Selectiebesluit, hoeft niet iedere organisatie afzonderlijk een volledig traject voor ontwerp, afstemming en vaststelling van een selectiebesluit te organiseren. Hoewel dit niet expliciet in de tekst staat, volgt uit de systematiek dat de minister het besluit in overeenstemming met de betrokken overheden vaststelt, waardoor een collectieve aanpak mogelijk wordt. Dit is meer een bestuurlijk argument dan een juridisch argument.

2.1 Doorwerking naar gemeenschappelijke regelingen

Het college is mede verantwoordelijk voor documenten van bepaalde samenwerkingsverbanden en centrumregelingen. Door de machtiging te verlenen wordt ook voor deze verbonden partijen aangesloten bij het landelijke kader, zonder dat zij afzonderlijk richting de minister hoeven op te treden. Dit sluit aan bij de verantwoordelijkheidsverdeling uit artikel 2.3 van de Archiefwet 2026.

5. Kanttekeningen of risico's

1.1 Minder directe invloed op de inhoud van het Selectiebesluit

Door te machtigen stemt het college ermee in dat de minister namens de aangesloten overheden het Selectiebesluit vaststelt. Hoewel dit in overeenstemming met de betrokken overheden gebeurt, heeft het college minder directe invloed op de uiteindelijke inhoud dan wanneer het zelfstandig een eigen besluitvormingstraject zou volgen. Het besluit wordt immers centraal voorbereid en vastgesteld.

1.2 Gebondenheid aan landelijke keuzes

In het nieuwe Selectiebesluit worden nieuwe bewaartermijnen en waarderingen van documentcategorieën opgenomen. Wanneer achteraf blijkt dat bepaalde keuzes minder goed aansluiten op lokale uitvoeringspraktijken, is het college daaraan in beginsel gebonden zolang het besluit van kracht is. Je ruilt maatwerk gedeeltelijk in voor uniformiteit. De bronnen vermelden niet expliciet hoe groot deze beleidsruimte is, maar wel dat het besluit landelijk wordt vastgesteld.

2.1 Gevolgen voor verbonden partijen

De machtiging werkt door naar de centrumregelingen en raakt ook de gemeenschappelijke regelingen waarvoor verantwoordelijkheden bestaan op grond van de Archiefwet 2026. Dat betekent dat keuzes in het landelijke Selectiebesluit niet alleen gevolgen hebben voor de gemeentelijke organisatie, maar ook voor de wijze waarop archiefbeheer binnen die samenwerkingsverbanden wordt ingericht.

6. Financiële gevolgen

Aan de ondertekening van het machtigingsformulier zijn geen directe financiële consequenties verbonden. De machtiging strekt ertoe aan te sluiten bij het door de minister vast te stellen Selectiebesluit 2027. De implementatie van de Archiefwet 2026 kan op termijn gevolgen hebben

voor de inrichting van processen, systemen en het informatiebeheer binnen de organisatie, maar deze vloeien voort uit de wet zelf en niet uit het ondertekenen van de machtiging. Het aanschrijven van de verbonden partijen zal vrijwel geen kosten met zich meebrengen.

7. Vervolgtraject besluitvorming, uitvoering en evaluatie

De VNG heeft bij ledenbrief van 23 juli alle provincies, waterschappen en gemeenten verzocht het machtigingsformulier uiterlijk 1 november ondertekend retour te zenden.
Indien het machtigingsformulier niet tijdig wordt ingediend, sluit het betreffende college van burgemeester en wethouders niet aan bij het door de minister vast te stellen Selectiebesluit.
De VNG heeft daarbij aangegeven geen samenwerkingsverbanden rechtstreeks aan te schrijven en de colleges verzocht dit zelf te verzorgen. Daarom zijn conceptbrieven toegevoegd die aan de gedelegeerde samenwerkingsverbanden die onder de betreffende bepalingen van de Archiefwet 2026 vallen, dienen te worden verzonden.

Ten slotte wordt opgemerkt dat van 3 augustus tot en met 5 oktober 2026 een consultatieronde plaatsvindt voor het Selectiebesluit 2027. Het HCL neemt hierin zijn rol als regionale archiefdienst en kennispartner op het gebied van informatiebeheer serieus. Vanuit die verantwoordelijkheid zal het HCL de voorgestelde wijzigingen kritisch beoordelen en eventuele aandachtspunten en verbetervoorstellen kenbaar maken aan de VNG, zodat wordt bijgedragen aan een zorgvuldig en praktisch toepasbaar Selectiebesluit.

8. Communicatie

Na besluitvorming door het college wordt het machtigingsformulier ondertekend en vóór 1 november 2026 aan de VNG toegezonden. Vervolgens worden de brieven verzonden aan de gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden waarop de betreffende bepalingen van de Archiefwet 2026 van toepassing zijn. Hiermee worden deze organisaties geïnformeerd over de totstandkoming van het Selectiebesluit 2027 en de wijze waarop de verantwoordelijkheden uit de Archiefwet 2026 zijn belegd.
Daarnaast loopt van 3 augustus tot en met 5 oktober 2026 de landelijke consultatieronde voor het Selectiebesluit 2027. Het Historisch Centrum Limburg (HCL) zal vanuit zijn expertise op het gebied van archiefbeheer, selectie en duurzaam informatiebeheer actief deelnemen aan deze consultatie. Het HCL beoordeelt het ontwerpbesluit vanuit de uitvoeringspraktijk van gemeenten en archiefdiensten en zal waar nodig aandachtspunten en verbetervoorstellen onder de aandacht

brengen van de VNG. Op deze wijze wordt bijgedragen aan een zorgvuldig, uitvoerbaar en toekomstbestendig Selectiebesluit.
Over eventuele relevante uitkomsten van de consultatie die gevolgen hebben voor de gemeente wordt het college separaat geïnformeerd.